

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS RIISTANHOITUYHDISTYSTEN VALTIONAVUSTUKSEN JAKOPERUSTEISTA

1. Nykytila

Riistanhoitoyhdistysten (295 kpl) toiminnan rahoituksesta säädetään riistahallintolaissa (158/2011) ja riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetussa laissa (616/1993). Riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen jakoperusteet uudistettiin vuonna 2017 muuttamalla riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annettua lakia lailla 967/2017 ja riistahallintolakia lailla 968/2017. Muutos tuli voimaan 1.1.2018. Uudet jakoperusteet otetaan käyttöön portaittain. Siirtymäsäännöksen mukaan vuonna 2018 riistanhoitoyhdistysten valtionavustus määräytyy vuonna 2017 käytetyillä jakoperusteilla ja vuonna 2019 valtionavustuksesta määräytyy puolet vuonna 2017 käytetyillä jakoperusteilla ja puolet uuden lain mukaisilla jakoperusteilla. Valtionavustus jaetaan kokonaan uusilla jakoperusteilla vuonna 2020.

Vuonna 2018 voimaan tulleen riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n 4 momentin mukaan riistanhoitoyhdistysten valtionavustukseen osoitetun määrärahan jakoperusteena käytetään: 1) toiminnanohjauksen palvelutarvetta; 2) metsästyksen valvontaa; 3) suurriistakantojen hoitoa; 4) koulutuksia ja nuorisotyötä; 5) riistalaskentoihin kannustamista; 6) valtionmaiden metsästysjärjestelyjen edellyttämää palvelutarvetta metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetulla alueella. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen jakoperusteista. Suomen riistakeskus toimii valtionapuviranomaisena riistanhoitoyhdistyksen valtionavustuksen osalta. Suomen riistakeskuksen myöntämän valtionavustuksen takaisinperintää koskevan päätöksen osalta valtionapuviranomaisena toimii kuitenkin maa- ja metsätalousministeriö. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää erityisavustusta kannustamaan vapaaehtoisiin yhdistyksiin tukemalla yhdistyvien riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjausta ja uusien toimintamallien käyttöönottoa sekä riistanhoitoyhdistysten alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittäviin kehittämishankkeisiin.

Riistanhoitoyhdistysten valtionavustus on vuonna 2018 yhteensä 2,34 miljoonaa euroa. Se on budjetoitu valtion talousarvion momentille 30.40.50 Riistatalouden edistäminen.

Vanha riistanhoitoyhdistysten varainjakomalli on ollut kaksitasoinen. Ensin valtion talousarviossa riistanhoitoyhdistyksille osoitettu määräraha jaettiin riistakeskuksen toiminta-alueiden (15 kpl, entiset riistanhoitopiirit) välillä tietyillä jakoperusteilla (jäsenmäärä, maapinta-ala, metsästysseurojen lukumäärä, pyyntilupahakemusten määrä, ulkopaikkakuntalaista määrä, aktiivisten riistakolmioiden määrä, suurpetojen: ilves, karhu, susi, ahma määrä sekä alueella asuvan väestön määrä). Sen jälkeen kunkin toiminta-alueen (15 kpl) sisällä alueelle kohdentunut määräraha on jaettu edelleen toisilla riistanhoitoyhdistysten aluekokouksen esityksen mukaisilla jakoperusteilla. Käytännössä eri alueiden sisällä riistanhoitoyhdistyskohtaiset jakoperusteet ovat ol-

leet erilaiset. Useimmiten käytettyjä perusteita varainjaossa ovat erisuuruiset tasajako-osuudet sekä yhdistysten jäsenmäärät. Vanhoissa varainjakomalleissa osalla alueista jopa yli puolet varoista on jaettu riistanhoitoyhdistyksille tasajakoilla ja loppuosa usein jäsenmäärien perusteella. Vanhoissa jakomalleissa käytetyt tasajako-osuudet ovat estäneet riistanhoitoyhdistysten vapaaehtoista yhdistymistä, sillä tasajako olisi pienentänyt yhdistyneiden riistanhoitoyhdistysten saamaa määrärahaa.

Keskeisin ongelma vanhoissa varainjakomalleissa on ollut, että käytetyt varainjakoperusteet eivät ole ohjanneet varoja toiminnan tuloksellisuuteen kannustavasti, koska varainjaon perusteena ei ole riistanhoitoyhdistysten tekemän työn tuotokset. Nykytilanteessa esimerkiksi noin 30 % riistanhoitoyhdistyksistä ei ole järjestänyt lainkaan metsästäjätutkintoon johtavaa koulutusta ja 66 % ei ole järjestänyt lainkaan tilaisuuksia kouluille ja oppilaitoksille. Lisäksi vanha valmisteluprosessi on ollut monia hallinnollisia tasoja kuormittava ja prosessi on kestänyt pitkään.

Valtionavustuksen lisäksi riistanhoitoyhdistyksille kertyy merkittävästi tuloja julkisista hallintotehtävistä perittävistä maksuista. Maksuista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten julkisten hallintotehtävien maksuista vuosina 2017—2019 (1463/2016).

Riistahallintolain 32 §:n mukaan riistanhoitoyhdistysten muut tulot on käytettävä toiminnasta syntyneisiin menoihin voittoa tuottamatta. Vuoden 2018 alusta voimaan tullut riistahallintolain 32 §:n muutos parantaa riistanhoitoyhdistysten taloudellista tilannetta toiminnan rahoittamiseksi, sillä lain muutoksen jälkeen ne voivat käyttää julkisiin hallintotehtäviin liittyvistä suoritteista perittävistä maksuista mahdollisesti kertyvää ylijäämää ensi sijassa muista julkisista hallintotehtävistä aiheutuviin menoihin ja toissijaisesti muista laissa säädettyistä tehtävistä aiheutuviin menoihin. Tällä on merkittävä varojen käyttöä joustavoittava vaikutus, keskimäärin noin 2000 euroa riistanhoitoyhdistystä kohti vuodessa, johtuen laajasta vapaaehtoistyöstä erityisesti ampumakokeiden järjestämisessä.

2. Esityksen ehdotukset ja tavoitteet

Esityksen tarkoituksena on säätää täsmällisesti ministeriön asetuksella riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen jakoperusteina käytettävistä tekijöistä riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen uudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 117/2017 vp) ja lainmuutoksen (967/2017) tavoitteiden toteuttamiseksi. Valtionavustuksen perusteena olevat tekijät määritettäisiin sellaisiksi, että ne tukevat ja kannustavat riistanhoitoyhdistyksiä riistapolitiikan kannalta tärkeiden yhteiskunnallisten tehtävien toteuttamiseen, kuten riistalaskentojen kannustamiseen ja kouluille, oppilaitoksille sekä muille nuorisoryhmille järjestettävien tilaisuuksien järjestämiseen.

Valtionavustuksen jakoperusteiden uudistuksen tavoitteena on poistaa riistanhoitoyhdistysten vapaaehtoista yhdistymistä estävät tasajakoperusteet valtionavustuksen jakoperusteista. Lisäksi tavoitteena on vähentää jakoperusteina käytettävien tekijöiden määrää ja vähentää jakoperusteiden käsittelyn hallinnollista taakkaa hallinnon eri tasoilla. Tavoitteena on yhtenäistää eri alueilla käytössä olleet erilaiset jakoperusteet siten, että riistanhoitoyhdistykset ovat jatkossa yhdenvertaisessa asemassa toimintansa tuotosten perusteella saamansa valtionavustuksen suhteen.

3. Esityksen vaikutukset

Riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen jakoperusteista säädetään laissa siten, että valtionavustuksen jakoperusteet tukevat riistapolitiikan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden kannalta tärkeitä tehtäviä. Esitys kannustaisi riistanhoitoyhdistyksiä toteuttamaan riistapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta tärkeitä paikallisia tehtäviä.

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska asetus ei vaikuta valtion talousarviossa riistanhoitoyhdistyksille osoitetun määrärahan kokonaismäärään, vaan ainoastaan talousarviossa osoitetun määrärahan jakamiseen riistanhoitoyhdistyksille.

Esityksellä on taloudellisia vaikutuksia riistanhoitoyhdistysten toimintaan. Valtionavustus on viime vuosina kattanut keskimäärin noin 55 % riistanhoitoyhdistysten varsinaisen toiminnan menoista. Riistanhoitoyhdistysten valtionavustus on keskimäärin 7 900 euroa. Sen lisäksi riistanhoitoyhdistykset saavat myös muuta rahoitusta keskimäärin noin 45 %, josta suurin osa kertyy julkisista hallintotehtävistä kertyvistä maksuista.

Valtionavustuksen jakaminen esityksen mukaisten toiminnan tuotosten perusteella ohjaa rahoitusta entistä enemmän aktiivisesti toimiville riistanhoitoyhdistyksille, jotka toteuttavat laissa säädettyjä tehtäviä ja tämän toiminnan ansiosta niiden toiminta-alueella toteutuu jakoperusteina huomioon otettavia tuotoksia. Näiden toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu myös riistanhoitoyhdistyksille merkittäviä kustannuksia. Vastaavasti esitys ohjaa rahoitusta vähemmän niille riistanhoitoyhdistyksille, jotka eivät tee jakoperusteiksi säädettyjä tehtäviä ja joiden alueella ei toteudu jakoperusteina huomioitavia tuotoksia. Esityksen mukaan yleisavustus voi kuitenkin vähentyä yhden vuoden aikana enintään 20 prosenttia. Tämän arvioidaan turvaavan riistanhoitoyhdistysten julkisten hallintotehtävien suorittamisen, muun toiminnan jatkuvuuden ja antavan riittävän ajan sopeuttaa sekä aktivoida edelleen toimintaa uusien jakoperusteiden tullessa voimaan vuonna 2019 puolittain ja kokonaan vuonna 2020.

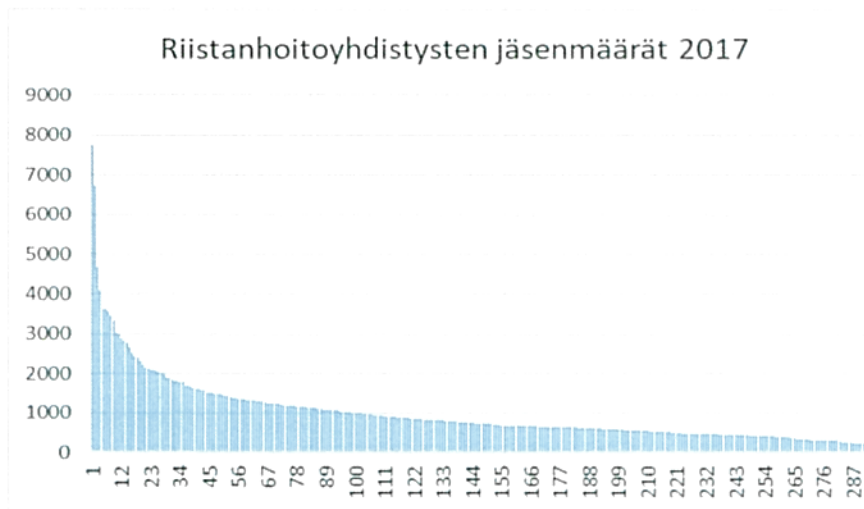
Esityksen johdosta Suomen riistakeskuksen on kehitettävä riistanhoitoyhdistysten toimintaraporttien keräämiseen kehitettyä tietojärjestelmää siten, että sen avulla riistanhoitoyhdistykset voivat raportoida valtionavustuksen jakoperusteina käytettävät tiedot mahdollisimman helposti ja nopeasti.

4. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Riistanhoitoyhdistysten yleisavustuksen jakoperusteet

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan 35 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistysten jäsenmäärän mukaisessa suhteessa. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla 2,34 miljoonassa eurossa, jaettaisiin tällä perusteella 819 000 euroa. Mikäli metsästäjä määrä säilyisi nykytasolla (305 500), arvioidaan riistanhoitoyhdistyksen valtionavustuksen jako-osuuden määräksi tällä jakoperusteiden osalta 2,68 euroa jäsentä kohti. Jäsenmäärän vaihteluväli oli 80 – 7 733 (Kuva 1). Ja-

koperusteen tarkoituksena on kuvata riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjauksen palvelutarvetta.

Kuva 1. Riistanhoitoyhdistysten jäsenmäärien jakauma suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan 5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueilla suoritettujen metsästyksen valvontatapahtumien määrän mukaisessa suhteessa. Jakoperusteen tarkoituksena on kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä järjestämään niiden julkisiin hallintotehtäviin kuuluva metsästyksen valvonta aktiivisesti. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 117 000 euroa.

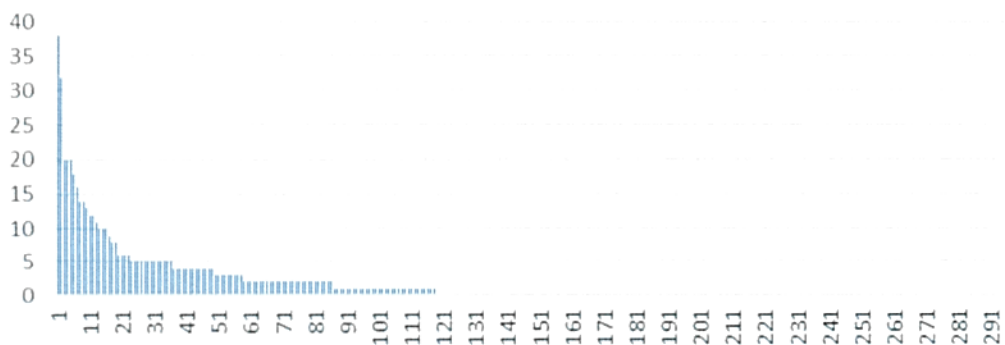
Aiemmin riistanhoitoyhdistykset ovat raportoineet toimintaraporteissa riistanhoitoyhdistyksen *valvontaiskujen* määrän. Vuonna 2015 riistanhoitoyhdistykset raportoivat suorittaneensa yhteensä 429 valvontaiskua ja vuonna 2016 vastaavasti 305 valvontaiskua. Tilastoidun valvontaiskun käsitettä ei ole tarkemmin määritelty, joten valvontaisku on voinut käsittää vaihtelevan määrän yksittäisiin metsästäjiin kohdistuvia tarkastuksia. Vuonna 2017 yhteensä 118 riistanhoitoyhdistystä raportoi järjestäneensä metsästyksen valvontatapahtumia yhteensä 551 (kuva 2, vaihteluväli 1-38), joissa tavattiin yhteensä 2 578 metsästävää asiakasta. Vuonna 2017 yhteensä 177 riistanhoitoyhdistystä ei raportoinut järjestäneensä metsästyksenvalvontatapahtumia.

Aiemmista raportoiduista tiedoista ei käy parhaalla mahdollisella tavalla ilmi, kuinka laajaa ja yksittäisen metsästäjän näkökulmasta näkyvää riistanhoitoyhdistyksen valvontatoiminta on ollut. Riistanhoitoyhdistyksen toimintasuunnitelmassa vahvistettaisiin toimintavuoden valvontasuunnitelman raamit. Susireviirialueiden riistanhoitoyhdistysten tulee susikannan hoitosuunnitelman mukaan vuosittain laatia metsästyksenvalvontasuunnitelma. Aloite valvontatapahtuman järjestämiseen voi tulla toimintavuoden aikana myös poliisilta, Metsähallitukselta tai rajavartiolaitokselta. Valvontatapahtumista raportoidaan tiedot Oma riistaan, kuten esimerkiksi valvontatapahtuman ajankohta, valvonta-alue ja kohdattujen asiakkaiden määrä. Näin ollen valtionavustuksen määräytymisen perusteeksi säädetty *valvontatapahtuma* ei tarkoittaisi yksittäisen metsästäjän tarkastusta, vaan tietyllä alueella suoritettua, lähtökohtaisesti useiden metsästäjien tarkastuksia tietyssä päivänä. Riistanhoitoyhdistys voisi myös

tehdä sopimuksen Metsähallituksen kanssa valvonnan suorittamisesta riistahallintolain 23 §:n nojalla, jolloin sopimuksen mukaisesti Metsähallituksen valvojien suorittamat valvontatapahtumat luettaisiin riistanhoitoyhdistyksen hyväksi.

Mikäli kaikkien riistanhoitoyhdistysten valvontatoiminnan määrä säilyisi nykytasolla, valvontatoimintaa harjoittaneen riistanhoitoyhdistyksen valtionavustuksen jako-osuuden määräksi tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 200 euroa yhtä valvontatapahtumaa (551) kohti. Todennäköisesti asetus kuitenkin kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä lisäämään valvonnan määrää, jolloin yksittäistä tarkastusta kohti muodostuva valtionavustuksen jako-osuus muodostuu merkittävästi pienemmäksi.

Riistanhoitoyhdistysten
metsästyksenvalvontatapahtumat vuonna 2017

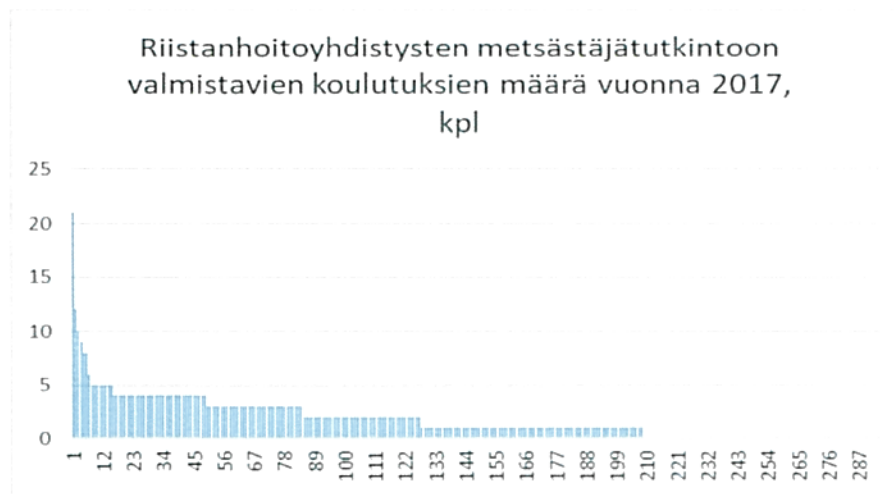

Kuva 2. Riistanhoitoyhdistysten metsästyksen valvonnassa tavattujen metsästävien asiakkaiden määrien jakauma suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan 12,5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistyksille niiden toiminta-alueella järjestettyjen metsästäjätkintoon valmistavien koulutusten määrän mukaisessa suhteessa. Jakoperusten tarkoituksena on kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä järjestämään uusien metsästäjien koulutusta kaikkien riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueilla kattavasti koko maassa. Yhdellä koulutuksella tarkoitettaisiin kurssia, jonka kesto on vähintään 12 tuntia. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 292 500 euroa. Vuonna 2017 yhteensä 208 riistanhoitoyhdistystä järjesti vähintään yhden metsästäjätkintoon valmistavan koulutuksen. Koko maassa järjestettiin yhteensä 522 koulutusta, (vaihteluväli 1-21, kuva 3). Yhteensä 87 riistanhoitoyhdistystä ei järjestänyt lainkaan metsästäjätkintoon johtavaa koulutusta.

Mikäli kaikkien riistanhoitoyhdistysten järjestämien metsästäjätkintoon valmistavien koulutusten määrä säilyisi nykytasolla, yhden koulutuksen järjestämisen valtionavustuksen jako-osuuden määräksi tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 560 euroa. Todennäköisesti asetus kuitenkin kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä lisäämään koulutuksien määrää, jolloin yksittäistä kurssia kohti muodostuva valtionavustuksen jako-osuus muodostuu tätä pienemmäksi. Mikäli nykyisten järjestettyjen kurssien lisäksi kaikki tällä hetkellä kurssia järjestämättömät riistanhoitoyh-

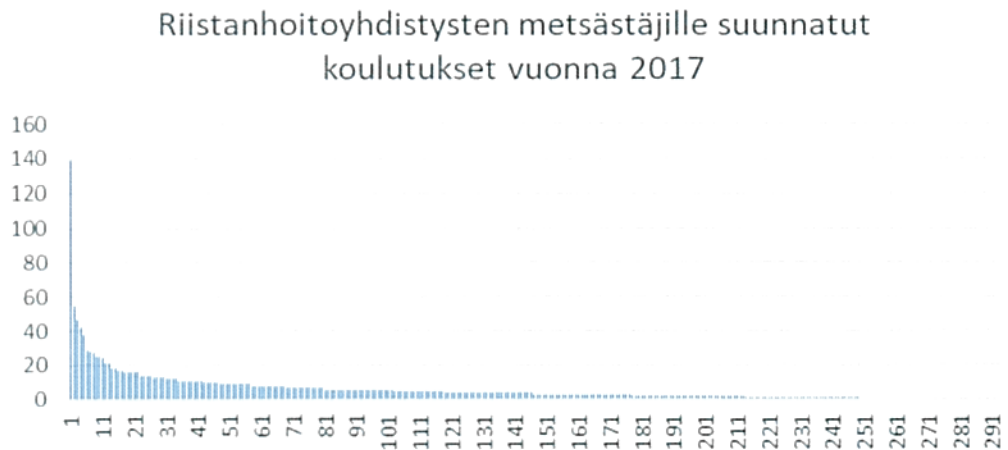
distykset aktivoituisivat järjestämään yhden koulutuksen, arvioidaan yhden koulutuksen jako-osuuden määräksi muodostuvan noin 480 euroa.

Kuva 3. Riistanhoitoyhdistysten metsästäjätutkintoon valmistavien koulutuksien määrien jakauma suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan 10 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistysten niiden toiminta-alueella järjestettyjen muiden koulutustilaisuuksien määrän mukaisessa suhteessa. Jakoperusten tarkoituksena on kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä järjestämään metsästäjien koulutusta kaikkien riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueilla kattavasti koko maassa. Jotta riistanhoitoyhdistysten koulutuksia järjestettäisiin lähipalveluna mahdollisimman kattavasti, ja jotta rahoitus kannustaisi myös pieniä riistanhoitoyhdistyksiä aktiiviseen toimintaan, luettaisiin koulutustilaisuus valtionavustuksen jakoperusteissa sen riistanhoitoyhdistyksen hyväksi, jonka toiminta-alueella tilaisuus järjestetään. Riistanhoitoyhdistys voisi lukea hyväksseen sen toiminta-alueella järjestetyt koulutukset myös silloin, kun riistanhoitoyhdistys järjestää koulutuksen yhteistyössä muun tahon kanssa, mikäli riistanhoitoyhdistys on mukana yhtenä vastuullisena järjestäjänä. Osoituksena voidaan pitää esimerkiksi sitä, että riistanhoitoyhdistys osallistuu tilaisuuden järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin tai tarjoaa koulutuksen käyttöön tapahtumapaikan, kuten ampumaradan. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 234 000 euroa. Vuonna 2017 yhteensä 249 riistanhoitoyhdistystä järjesti vähintään yhden metsästäjille suunnatun koulutuksen, yhteensä 1752 (vaihteluväli 1-139, kuva 4). Lukumääräisesti yleisimpiä järjestettyjä koulutuksia ovat olleet muut ampumakoulutukset (325), hirvenmetsästyksen johtajien koulutukset (217), muut koulutus- ja yleisötapahtumat (189), hirvieläimiä koskevat metsästäjäkoulutukset (185), ampumakokeiden vastaanottajien koulutukset (155), SRVA-koulutukset (103) sekä metsästäjätutkintojen vastaanottajien koulutukset (80). Yhteensä 46 riistanhoitoyhdistystä ei järjestänyt lainkaan metsästäjille suunnattua koulutusta. Mikäli kaikkien riistanhoitoyhdistysten järjestämien metsästäjille suunnattujen koulutusten määrä säilyisi nykytasolla, yhden koulutuksen järjestämisen valtionavustuksen jako-osuuden määräksi tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 130 euroa. Todennäköisesti asetus kuitenkin kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä lisäämään koulutuksien määrää,

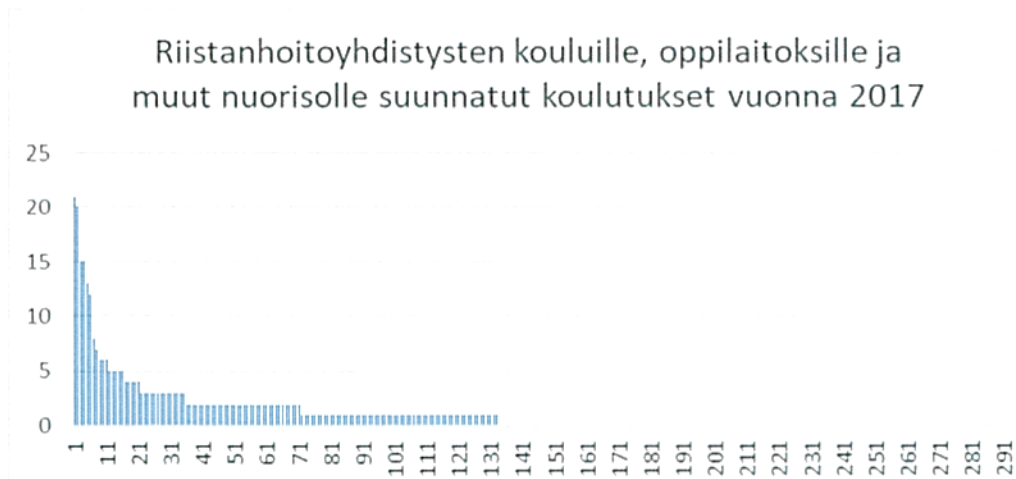
jolloin yksittäistä koulutustilaisuutta kohti muodostuva valtionavustuksen jako-osuus muodostuu tätä pienemmäksi.

Kuva 4. Riistanhoitoyhdistysten metsästäjille suunnattujen koulutustilaisuuksien määrän jakauma suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan 10 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistyksille niiden toiminta-alueella järjestettyjen kouluille, oppilaitoksille ja muille nuorisoryhmille tarkoitettujen tilaisuuksien määrän mukaisessa suhteessa. Useita päiviä kestävien koulutusleirien päivät laskettaisiin erillisinä valtionavustukseen vaikuttavina tilaisuuksina. Jakoperusteen tarkoituksena on kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä järjestämään nuorisotyötä kaikkien riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueilla kattavasti koko maassa. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 234 000 euroa. Vuonna 2017 yhteensä 135 riistanhoitoyhdistystä järjesti vähintään yhden nuorisotilaisuuden, yhteensä 350 tilaisuutta (vaihteluväli 1-21, kuva 5). Yhteensä 160 riistanhoitoyhdistystä ei järjestänyt lainkaan tilaisuuksia kouluille, oppilaitoksille tai muita nuorisolle suunnattuja koulutuksia vuonna 2017.

Mikäli kaikkien riistanhoitoyhdistysten kouluille, oppilaitoksille ja muille nuorisoryhmille järjestämien tapahtumien määrä säilyisi nykytasolla, yhden tilaisuuden järjestämisen valtionavustuksen jako-osuuden määräksi tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 650 euroa. Todennäköisesti asetus kuitenkin kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä lisäämään nuorisotilaisuuksien määrää, jolloin yksittäistä tilaisuutta kohti muodostuva valtionavustuksen jako-osuus muodostuu tätä pienemmäksi. Näin ollen todennäköisempää on arvioida, että jos jokainen riistanhoitoyhdistys järjestäisi esimerkiksi kaksi nuorisotilaisuutta (yhteensä 590), jako-osuudeksi muodostuisi arviolta noin 400 euroa tilaisuutta kohti. Esityksen mukaisen jakoperusteen arvioidaan kannustavan merkittävästi riistanhoitoyhdistyksiä järjestämään tilaisuuksia kouluille, oppilaitoksille ja muille nuorisoryhmille, minkä arvioidaan olevan riista-alan tulevaisuuden kannalta kenties merkittävimpiä toimintamuotoja.

Kuva 5. Riistanhoitoyhdistysten kouluille, oppilaitoksille ja muut nuorisolle suunnatut koulutukset määrien jakauma suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan 7,5 % prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueella laskettujen riistakolmioiden, peltokolmioiden ja vesilintulaskentapisteiden mukaisessa suhteessa. Jakoperusten tarkoituksena on kuvata riistanhoitoyhdistysten palvelutarvetta metsästäjien kannustamisessa toiminta-alueellaan suoritettaviin riistalaskentoihin. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 175 500 euroa. Vuonna 2017 yhteensä 276 riistanhoitoyhdistyksen toiminta-alueella laskettiin vähintään yksi riistakolmio, peltokolmio tai vesilintujen laskentapiste, yhteensä 2 362 (vaihteluväli 1-84, kuva 6). Yhteensä 19 riistanhoitoyhdistyksen alueella ei laskettu lainkaan riistakolmioita, peltokolmioita eikä vesilintujen laskentapisteitä. Mikäli kaikkien riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueilla laskettujen laskentojen määrät säilyisivät nykytasolla, yhden laskennan vaikutukseksi valtionavustuksen jako-osuuteen tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 75 euroa. Todennäköisesti asetus kuitenkin kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä lisäämään laskentoihin kannustamista, jolloin yksittäistä laskentaa kohti valtionavustuksen jako-osuus muodostuu tätä pienemmäksi.

Kuva 5. Riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueella laskettujen riistakolmioiden, peltokolmioiden ja vesilintulaskentapisteidien määrän jakauma suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan 2,5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin suurpetohenkilöverkoston aktiivisuuden mukaisessa suhteessa. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 58 500 euroa. Tarkoituksena on kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä aktivoimaan suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan 5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistysten hirvieläinten metsästyksen lupaosakkaille järjestämien hirvieläinverotuksen suunnittelua koskevien tilaisuuksien määrän mukaisessa suhteessa. Jakoperusten tarkoituksena on kuvata osittain riistanhoitoyhdistyksen palvelutarvetta suurriistakantojen hoidossa ja kannustaa riistanhoitoyhdistyksiä ohjaamaan hirvieläinten pyyntilupien osakkaita hakemaan kannan säätelyn toteuttamiseksi suunniteltu määrä pyyntilupia ja myös kohdentamaan verotusta syksyllä metsästyskauden kuluessa entistä tarkempien tietojen perusteella. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 117 000 euroa. Kyseisiä tilaisuuksia ei ole aiemmin tilastoitu erikseen, mutta hirvieläinten verotuksen suunnittelu ennen pyyntilupien hakemista on varsinkin hirven osalta vakiintunut osa riistanhoitoyhdistyksen toimintaa.

Vuonna 2016 metsästysasetusta muutettiin siten, että riistanhoitoyhdistys ei enää anna lausuntoa hirvieläinten pyyntilupahakemuksesta, vaan laatii ennen hakemusten jättämistä pyyntisuunnitelman. Hirvenmetsästyksen saaliin ja havaintojen reaaliaikainen kirjaaminen Oma riista –järjestelmään mahdollistaa ensi kertaa syksyllä 2017 Luonnonvarakeskuksen julkaiseman reaaliaikaisen hirvenmetsästyksen ennusteen hirvitalousalueittain. Riistanhoitoyhdistysten olisi tärkeää järjestää Oma riista –järjestelmään kirjattujen tietojen ja Luken reaaliaikaisen hirviverotusennusteen perusteella hirvenmetsästyksen luvansaajien ohjaamista koskevia tilaisuuksia myös syksyllä metsästyskauden ollessa käynnissä.

Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 117 000 euroa. Mikäli kaikki riistanhoitoyhdistykset (yhteensä 295) järjestäisivät keväällä ennen lupahakemusten jättämistä kukin yhden hirvieläinverotuksen suunnittelua koskevan tilaisuuden ja syksyllä verotuksen ohjaamiseksi metsästyksen kuluessa toisen (yhteensä 590 tilaisuutta), arvioidaan kahden tilaisuuden vaikutukseksi riistanhoitoyhdistyksen valtionavustuksen jako-osuuteen tämän jakoperusteen osalta noin 400 euroa.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan 5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin riistanhoitoyhdistysten toiminta-alueilla suoritettujen hirvieläinten suurriistavirka-aputehtävien määrän mukaisessa suhteessa. Jakoperusten tarkoituksena on kuvata osittain riistanhoitoyhdistyksen palvelutarvetta hirvieläinkantojen hoidossa ja sitä palvelutarvetta, joka riistanhoitoyhdistyksille aiheutuu suurriistavirka-apuverkoston ylläpidosta, kouluttamisesta ja kannustamisesta. Käytännössä liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden hirvieläinten jäljitystyön tekevät käytännössä paikallisten metsästysseurojen aktiiviset harrastajat, mutta riistanhoitoyhdistyksen tehtävänä on koordinoita vapaaehtoistyötä. Suurpetojen ja villisian jäljityksistä, karkottamista ja

lopettamista koskevia tehtäviä ei huomioitaisi valtionavustuksen jakoperusteissa, koska poliisi maksaa niistä erillisen sopimuksen mukaisen korvauksen. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 117 000 euroa. Vuonna 2017 hirvieläinten suurriistavirka-aputehtäviä raportoitiin riistavahinkorekisteriin 11 061 kappaletta (riistanhoitoyhdistysten keskiarvo 37, vaihteluväli 1-292), joista hirviä 2526 kpl, valkohäntäpeuroja 5310 kpl ja metsäkauriita 3124 kappaletta (kuva 6). Näin ollen yhden hirvieläintehtävän vaikutukseksi valtionavustuksen jako-osuuteen tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 10 euroa.

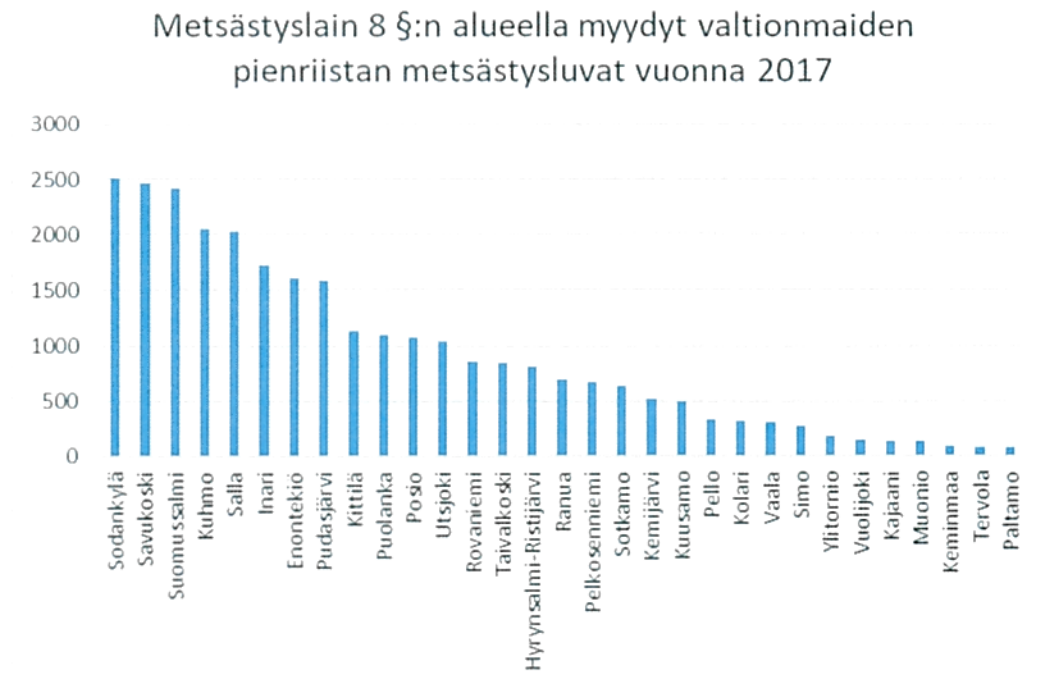

Kuva 6. Riistanhoitoyhdistyskohtaisten SRVA-tehtävien hirven, valkohäntäpeuran ja metsäkauriin yhteenlaskettujen määrien jakautuminen suurimmasta pienimpään vuonna 2017.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan 5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin susireviiryhteistyöryhmien toimintaan osallistuville riistanhoitoyhdistyksille. Susireviirin yhteistyöryhmän alueella riistanhoitoyhdistykselle aiheutuu merkittävästi työtä susiasioiden tiedotuksesta, havaintojen selvittämisestä, suurpetoyhdyshenkilöiden aktiivisuudesta, susivahinkojen estämisestä sekä konfliktien hallinnasta. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 117 000 euroa. Mikäli kaikki tällä hetkellä perustetut susireviiryhteistyöryhmät jatkaisivat toimintaansa, arvioidaan niiden toimintaan osallistuvan 63 riistanhoitoyhdistystä, jolloin vaikutukseksi valtionavustuksen jako-osuuteen tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 1 800 euroa.

Pykälän 1 momentin 11 kohdan mukaan 2,5 prosenttia yleisavustuksesta jaettaisiin metsästyslain 8 §:n alueen riistanhoitoyhdistyksille niiden toiminta-alueille myönnettyjen Metsähallituksen pienriistan metsästyslupien määrän mukaisessa suhteessa, koska riistanhoitoyhdistykset osallistuvat Metsähallituksen lupametsästysalueiden käytön suunnitteluun ja lupametsästäjien neuvontaan. Mikäli valtionavustus säilyisi vuoden 2018 tasolla, jaettaisiin tällä perusteella 46 800 euroa. Vuonna 2017 lupia myytiin yhteensä 28 362 kappaletta, riistanhoitoyhdistyksittäin vaihteluvälin ollessa 78-2 510 kappaletta (kuva 7). Mikäli lupamäärät säilyisivät nykyisellä tasolla, muo-

dostuiksi yhden luvan vaikutukseksi valtionavustuksen jako-osuuteen tämän jakoperusteen osalta arvioidaan muodostuvan noin 2 euroa.

Kuva 7. Metsästyslain 8 §:n alueella myydyt valtionmaiden pienriistanmetsästysluvat riistanhoitoyhdistyksittäin vuonna 2017.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa säädetystä jakoperusteista huolimatta yleisavustus voi vähentyä yhden vuoden aikana enintään 20 prosenttia. Säännöksen tarkoituksena on estää valtionavustuksen jyrkkä väheneminen tilanteessa, jossa riistanhoitoyhdistyksen toiminta yhtenä vuotena jää normaalia vähäisemmäksi. Mikäli toiminta on usean vuoden ajan vähäisempää, laskee valtionavustus usean vuoden ajan vuosittain 20 prosenttia. Tämä takaisi riistanhoitoyhdistyksille toimintaedellytykset hoitaa julkiset hallintotehtävät ja sopeutua uusiin jakoperusteisiin sekä edelleen aktivoida toimintaa uusien jakoperusteiden tullessa käyttöön kokonaisuudessaan vuonna 2020. Jakoperusteita sovellettaisiin siten, että ensin koko valtionavustukseen osoitettu summa laskettaisiin 1 momentissa säädettyillä jakoperusteilla kullekin riistanhoitoyhdistyksille. Sen jälkeen tarkistettaisiin, jos jollakin riistanhoitoyhdistyksellä valtionavustus vähenisi yli 20 %. Yli 20 prosentin menevät vähennykset katettaisiin vähentämällä kaikilta riistanhoitoyhdistyksiltä avustusta samassa suhteessa.

Suomen riistakeskuksen vuoden 2017 toimintatietojen perusteella tekemään koelaskelmaan perustuen maa- ja metsätalousministeriössä on arvioitu, että ilman tätä vähimmäisosuutta valtionavustus vähenisi yli 20 prosenttia noin 139 riistanhoitoyhdistyksellä, joista 116 riistanhoitoyhdistyksellä vähennys olisi yli 25 prosenttia. Koelaskelman perusteella arvioituna 2 momentissa säädetyn vähimmäisosuuden vaikutus olisi noin 220 000 euroa, mikä on noin 9 prosenttia verrattuna vuoden 2018 valtion-

avustuksen kokonaismäärään (2,34 milj.euroa). Vähimmäisavustus pienentäisi muiden suoritteiden painoarvoa varainjaossa noin 9 prosenttia.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Suomen riistakeskuksesta riistanhoitoyhdistysten toimintatietoja vuosilta 2015, 2016 ja 2017, Luonnonvarakeskuksesta tietoja riistalaskennoista vuosilta 2016 ja 2017 sekä Metsähallitukselta tietoja metsästyslain 8 §:n alueen myydyistä pienriistan metsästysluvista. Luonnoksesta on pyydetty lausuntoja seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, ympäristöministeriö, sisäministeriö, Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, luonnonvarakeskus, poliisihallitus, Suomen Metsästäjäliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto ry, WWF Suomi, Paliskuntain yhdistys, Natur och Miljö r.f, Luonto-Liitto, Birdlife Suomi ry ja Suomen Kennelliitto. Luonnoksesta annettiin 78 lausuntoa. Riistanhoitoyhdistyksistä lausuntoja antoi 65, mikä on vain 22 % riistanhoitoyhdistyksistä.

Lausunnoissa pidettiin pääosin kannatettavana valtionavustuksen jakoperusteiden muuttamista toiminnan tuotoksiin perustuvaksi. Poliisihallitus esitti suurriistavirkaavun prosenttiosuuden nostamista 10 prosenttiin. Sisäministeriö ehdottaa harkittavaksi myös suurpetojen ja villisian jäljittämisen sisällyttämistä valtionavustuksen jakoperusteisiin. Luonnonsuojeluliitto esitti valvontatapahtumien, seurantojen ja susireviirityöhön osallistumisen jokaisen painoarvojen nostamista 15 prosenttiin. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto esittää, että 15 % varoista ohjattaisiin hirvieläinverotuksen suunnittelua koskevien tilaisuuksien määrän mukaisessa suhteessa. Suomen riistakeskus sen sijaan katsoi, että esitettyä paremmin hirvieläinkantojen hoidossa palvelutarvetta kuvaisi hirvieläinlupahakemuksissa olevien lupaosakkaiden määrä.

Luonnonvarakeskus katsoo riistanhoitoyhdistyksien olevan tärkeä yhteistyötaho riistakantojen arvioinnissa ja tutkimuksen kenttätöiden toteuttamisessa, ja riistalaskentojen sekä suurriistavirkaavun huomioimisen parantavan myös Luken toimintaedellytyksiä. Luke toteaa, että esitys ei rakenna kannustimia suurpetokantojen arviointiin. Yksi tapa, jolla suurpetohavainnoinnin voisi liittää mitattavan kannustimen, olisi sitoa havaintoja vuosittain tallentavien suurpetoyhdyshenkilöiden lukumäärä riistanhoitoyhdistyksen pinta-alaan.

Suomen Metsästäjäliitto kiinnitti huomiota luonnoksessa ampumakoulutuksen jättämiseen valtionavustuksen kriteeristön ulkopuolelle, mikä ei motivoi riistanhoitoyhdistyksiä yhteistoimintaan Metsästäjäliiton kanssa. Liitto on todennut rahallisen korvauksen välttämättömänä, sillä kehitys kulkee suuntaan, jossa perinteinen vastikkeeton talkootyö on jo vähentynyt. Metsästäjäliitto esitti vaihtoehdoksi nykyisen riistanhoitoyhdistyksen rahoituksen ohjaamisen suoraan paikallisten metsästyseurojen tuottamien palveluiden rahoittamiseen suoriteperusteisesti.

Riistanhoitoyhdistysten antamissa lausunnoissa pidettiin yleisesti kannatettavana valtionavustuksen muuttamista suoritteisiin perustuvaksi. Joissakin lausunnoissa ei pi-

detty jäsenmäärää hyvänä palvelutarpeen kriteerinä, kun taas joissakin lausunnoissa esitettiin sille suurempaa painoarvoa. Erityisesti Lounais- ja Etelä-Suomen riistanhoitoyhdistykset esittivät SRVA-toiminnan painoarvoksi suurempaa, kun taas Keski- ja Pohjois-Suomesta esitettiin näkemyksiä siitä, että hirvionnettomuuksia pitäisi painottaa valkohäntäpeurakolareita enemmän.

Joissakin Pohjois-Suomen riistanhoitoyhdistysten lausunnoissa esitettiin pinta-alan huomioimista jakoperusteissa. Toisaalta joissakin lähinnä Etelä-Suomen riistanhoitoyhdistysten lausunnoissa esitettiin, että kohta 10:n jakoperuste (metsästyslain 8 §:n alueen riistanhoitoyhdistyksille Metsähallituksen pienriistan metsästyslupien määrän mukaisessa suhteessa) tulisi poistaa tai sen painoarvo tulisi olla mahdollisimman pieni. Perustelumuiiota on tältä osin täydennetty. On huomattava, että metsästyslain 8 §:n alueella (Pohjois-Suomessa) valtion maiden metsästyslupien määrä on osittain riippuvainen riistanhoitoyhdistyksen pinta-alasta. Kohta 10:n jakoperuste ohjaa rahoitusta ML 8 §:n alueella riistanhoitoyhdistykseen, joissa on paljon Metsähallituksen pienriistan metsästyslupia ja jotka ovat yleensä myös pinta-alaltaan suuria.

Esitystä on muutettu lausuntojen perusteella siten, että myös ampumakoulutus hyväksyttäisiin valtionavustukseen vaikuttaviin koulutuksiin. Metsästyksen valvonnan osalta parempana mittarina pidettiin yksittäisen metsästäjän tarkastusten määrän sijaan riistanhoitoyhdistyksen metsästyksen valvojen toteuttamien valvontatapahtumia, jolla tavalla esitystä on muutettu lausuntojen perusteella. Lausunnoissa on esitetty, että riistanhoitoyhdistykset voisivat tehdä metsästyksen valvonnassa yhteistyötä myös Metsähallituksen kanssa. Tältä osin esityksen perusteluja on täsmennetty.

Esitystä on muutettu lausuntojen perusteella siten, että susireviiryhteistyöryhmien toimintaan liittyvä jakoperuste jaetaan vetovastuussa olevan riistanhoitoyhdistyksen sijaan kaikille susireviiryhteistyöryhmän toimintaan osallistuville riistanhoitoyhdistyksille.

Lausunnoissa esitettiin, että vesilintulaskennoilla tulisi olla pienempi painoarvo kuin riistakolmiolaskennoilla. Riistakolmiolaskentoja on kuitenkin pystytty lisäämään viime vuosina kiitettävästi, kun tietoa hyödynnetään ajantasaisesti metsästysajoista päätettäessä. Riistakolmiolaskennat toteutuvat jo nyt monilla alueilla kattavasti aktiivisen vapaaehtoistyön ansiosta. Sen sijaan vesilintulaskentoja ei tällä hetkellä lasketa riittävän kattavasti, joten niitä olisi erityisesti painotettava jakoperusteissa laskentoihin kannustamiseksi ja kattavuuden lisäämiseksi. Näin ollen nykytilanteessa ei olisi tarpeen painottaa em. laskentoja erilaisilla painoarvoilla suhteessa toisiinsa. Lausuntojen perusteella jakoperusteisiin lisättiin uusi kohta suurpetohenkilöverkoston aktiivisuuden mukaisessa suhteessa.

Lausunnoissa on esitetty erilaisia näkemyksiä koulutustilaisuuksien järjestämisestä yhdessä toisten riistanhoitoyhdistysten tai muiden yhdistysten kanssa, jonka osalta perustelumuiiota on täsmennetty. Esityksen perustelumuiiota on täsmennetty siten, että kouluille ja oppilaitoksille sekä muiden nuorisoryhmille suunnattujen tilaisuuksien useamman päivän pituisten koulutusleirien päivät laskettaisiin erillisinä valtionavustukseen vaikuttavina tilaisuuksina.

Useissa riistanhoitoyhdistysten lausunnoissa pidettiin ongelmallisena määrärahan mahdollista suurta vaihtelua vuosien välillä, joka vaikeuttaisi riistanhoitoyhdistysten

toiminnan suunnittelua, ja esitettiin jakoperusteissa käytettäväksi useamman vuoden toimintatietojen keskiarvoa. Riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen uudistuksen valmistelussa on tarkasteltu mahdollisuutta käyttää valtionavustuksen määräävien tunnuslukujen osalta useamman vuoden keskiarvoa, joka tasaisi vuosien välistä vaihtelua avustuksen määrässä. Aiempien vuosien tilastoitujen toimintatietojen on kuitenkin arvioitu olevan puutteellisia, joten niitä ei ole katsottu voitavan käyttää. Jakoperusteisiin on kuitenkin lisätty uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa säädetystä jakoperusteista huolimatta yleisavustus voi vähentyä yhden vuoden aikana enintään 20 prosenttia, minkä tarkoituksena on estää valtionavustuksen suuri väheneminen tilanteessa, jossa riistanhoitoyhdistyksen toiminta yhtenä vuotena jää normaalia vähäisemmäksi.

Asetuksen toimeenpano edellyttää myös muutoksia vuotta 2018 koskevaan riistanhoitoyhdistysten toimintatietojen raportointiin, joten asetusta ehdotetaan tulevaksi voimaan jo joulukuussa 2018. Esimerkiksi esitettyä hirvieläinten verotussuunnittelua käsitteleviä riistanhoitoyhdistysten järjestämiä tilaisuuksia on tarpeen ryhtyä tilastoimaan vuodesta 2018 alkaen. Suurriistavirka-aputehtävien tilastoinnissa on otettu uusi järjestelmä käyttöön vuonna 2017, mikä on tarkentanut tilastoja merkittävästi.

Valtionavustuslain (688/2001) 37 §:n nojalla valtionapuviranomainen, eli tässä tapauksessa Suomen riistakeskus, voi antaa tarkempia ohjeita teknisluonteisista yksityiskohdista, jotka koskevat valtionavustuksen hakemista, valtionavustuksen hakijan selvittämismuutoksia, valtionavustuksen saajan kirjanpitovelvollisuutta, valtionavustuksen maksamista sekä valtionavustuksen käyttöä ja valvonnan toteuttamista. Valtionavustuslain 14 §:n nojalla riistanhoitoyhdistyksen valtionavustuksen saajana tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Siirtymävaiheessa uudet jakoperusteet tulisivat voimaan siten, että vuonna 2019 puolet valtionavustuksesta määräytyisi vuoden 2017 avustuksen mukaan ja puolet uusilla jakoperusteilla. Valtionavustus määräytyisi kokonaan uusilla jakoperusteilla vuonna 2020.

6. Voimaantulo

Tämä asetusta tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.